

LA SOCIETAT D'ONOMÀSTICA

Andreu ROMÀ i ESPÍ

Nascuda el 1980, la Societat d'Onomàstica és el resultat de la unió dels diferents estudiosos d'aquest àmbit, als Països Catalans, per tal d'augmentar les seves relacions i consolidar la seva tasca estimulant no solament de l'estudi, sinó també del recull sistemàtic de noms de lloc i de persona de cada municipi.

Els antecedents

El Grup del Camp de Tarragona. Els antecedents de la Societat d'Onomàstica es troben en un grup de persones del Camp de Tarragona que, sota l'orientació de Ramon Amigó (que l'any 1957 havia publicat el recull de noms de lloc del terme i ciutat de Reus), estudiaven l'onomàstica d'aquelles comarques. Coneixien l'obra que Joan Coromines estava fent i seguien les normes sobre la recollida de topònims que el mateix Joan Coromines i Enric Ribes havien publicat pocs anys abans.

El doctor Moreu-Rey. Més endavant, aquell grup de persones va conèixer el doctor Enric Moreu-Rey, professor de la Universitat de Barcelona que, des d'alguns anys abans, ja fomentava l'estudi de l'onomàstica entre els alumnes d'aquella universitat. La feliç circumstància de la coneixença mútua va donar una forta empenta als reculls que es feien i els va potenciar. I van tenir lloc unes reunions, precursoras o precedents dels actuals col·loquis, a la Sala de Comalats (1973), a les Borges del Camp (1977), a Riudoms (1978) i a Montblanc (1979). Entre altres estudiosos s'hi aplegaven Enric Moreu-Rey, Ramon Amigó, Albert Manent, Ferran Jové, Eugeni Perea, Vicenç Biete, Max Cahner, Anton Monner, Eufemià Fort i Maria Teresa Montaña.

La constitució de la societat

Per tal d'augmentar i consolidar la relació entre els estudiosos de l'onomàstica i poder arribar a tots els qui, de forma més o menys anònima, estudiaven la mateixa matèria en l'àmbit dels Països Catalans, va sorgir la idea de fundar una institució que els aplegués, que promogués les reunions entre ells i que tingués una publicació que reflectís l'estat dels estudis d'onomàstica. Gràcies a la tenacitat del doctor Moreu-Rey, el 1980 es va constituir la Societat d'Onomàstica, amb seu al carrer de Montcada, 20, pral., de Barcelona.

Els socis

La societat té actualment (1997) quatre-cents vint socis. Un 57% aproximadament d'aquests socis resideixen a Catalunya, un 30% al País Valencià, un 8% a les Illes i un 2% entre la Catalunya Nord i la Franja de Ponent. La resta, un 3% aproximadament, resideix a Espanya, Alemanya, França, Occitània, Canadà i el País Basc.

La continuïtat

La infraestructura de la Societat d'Onomàstica sempre ha estat mínima. Des dels primers temps de la Societat i fins que va morir (1992), Enric Moreu-Rey, que n'era el secretari general, fou l'ànima i el factòtum de la Societat, només auxiliat per la seva filla Mireia en la part administrativa i per la doctora Maria Àngels Vidal com a tesorera. L'actual Junta Directiva, presidida per Albert Manent, ha anat superant les dificultats: s'ha mantingut la celebració dels col·loquis anuals, s'ha continuat publicant el butlletí interior amb més o menys regularitat, i s'han editat cinc reculls d'onomàstica en col·laboració amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

L'àmbit territorial i els col·loquis

L'àmbit d'actuació de la Societat d'Onomàstica és el de la llengua catalana i els seus dialectes, en la situació present i en les etapes històriques precedents. La llista dels col·loquis celebrats palesa la voluntat d'abastar totes les terres de llengua catalana. Les poblacions que han acollit col·loquis, a més de les esmentades abans, són Vic (1980), Tortosa (1981), Palma de Mallorca (1982), Lleida (1983), Tarragona (1984), València (1985), Maó (1986), Sabadell (1987), Puigcerdà (1988), Alacant (1989), Reus (1990), Castelló de la Plana (1991), Barcelona (1992), Girona (1993), Fraga (1994), Perpinyà (1995), Ontinyent (1995), Vilafranca del Penedès (1996) i Ulldecona (1997). Les actes dels col·loquis són publicades posteriorment en el butlletí interior de la Societat d'Onomàstica.

El butlletí interior

Les característiques. El butlletí interior apareix amb una freqüència mitjana de quatre números per any. Amb el darrer número publicat, corresponent als mesos de setembre-desembre de 1997, el butlletí assoleix el número LXXI, amb més de 8.500 pàgines publicades. El butlletí interior es va començar a publicar el 1980 gràcies a l'impuls del doctor Moreu-Rey, que encarregava els treballs o recensions d'obres als estudiosos, els aplegava i els editava, tenia tractes amb la impremta, corregia i revisava les galeres, i tenia cura del control dels exemplars i de la seva tramesa als socis, auxiliat per la seva filla Mireia. El butlletí interior té una presentació molt austera que no ha variat des del primer número.

El finançament. Els únics recursos econòmics de la Societat d'Onomàstica són les quotes dels socis, un 85% de les quals, aproximadament, es dedica a la publicació i distribució del butlletí interior. El 15% restant cobreix les despeses de comissions bancàries, correspondència, materials d'oficina, etc., ja que els càrrecs de la Junta Directiva no tenen dret a cap mena de retribució ni remuneració. Els números del butlletí interior que contenen actes de col·loquis són finançats generalment per l'ajuntament o per entitats diverses de la població o comarca on se celebra el col·loqui, encara que això no sempre queda resolt d'una manera satisfactòria. Alguns anys, la Societat d'Onomàstica ha obtingut una petita subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya per ajudar a la publicació del butlletí interior.

El contingut. El butlletí interior és obert a tots els estudiosos de l'onomàstica, encara que no siguin socis de la Societat. Hom hi pot trobar treballs sobre antroponímia, toponímia, renoms i malnoms, noms de llinatges, evolució dels topònims, onomàstica en les obres literàries, estudis etimològics, etc., a més de recensions de llibres i d'articles de revistes sobre aquestes matèries i notícies diverses. En el butlletí interior hi han col·laborat prop de set-cents investigadors amb estudis i treballs diversos. No farem constar la llista de tots aquests col·laboradors però hem de dir que hi trobem des de Joan Coromines, Francesc de Borja Moll i Enric Moreu-Rey (per citar-ne només tres dels més eminents) fins a estudiosos locals, passant per catedràtics, doctors, llicenciats, professors, alumnes, etc. Aquest butlletí interior pot considerar-se un dels primers (si no el primer) dels butlletins i les revistes sobre onomàstica existents en els països de llengua romànica.

Els reculls d'onomàstica

La Societat d'Onomàstica estimula no solament l'estudi sinó també el recull sistemàtic dels noms de lloc i de persona de cada municipi. Més de setanta d'aquests reculls han estat publicats fins ara en diversos llibres i revistes. Actualment, diversos estudiosos treballen en una altra setantena de reculls d'onomàstica d'altres municipis. El 1991 el doctor Moreu-Rey, en nom de la Societat d'Onomàstica, va signar un conveni de col·laboració amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya per tal de cooperar en matèria de toponímia i difondre els treballs que es fan en aquest camp. Fruit d'aquest conveni ha estat la publicació dels reculls onomàstics d'Albarca (Priorat) (1994), Mont-ral (Alt Camp) (1994), Torroja (Priorat) (1995) i Ulldemolins (Priorat) (1997). Abans de la firma d'aquest conveni i amb el suport del mateix Institut havia estat publicat el recull de toponímia de Vilablareix (Gironès) (1986).

L'AVENÇ, núm. 226, juny 1998